

12. Савчук С. А. Корекція фізичного стану студентів технічних спеціальностей в процесі фізичного виховання : Дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Сергій Ананійович Савчук / Луцький держ. технічний ун-т. — Луцьк, 2002. — 179 с.
13. Чухланцева Н. Застосування інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту / Наталя Чухланцева // Спортивна наука України, 2016. №3 (73). С. 21-25.

Reference

1. Antonova O.YE. & Polishchuk N.M (2016) "Preparation of a teacher for the development of healthcare-saving competence of students": a monograph Zhytomyr: View at ZHDU. I. Franko. 248 pp.
2. Dyachenko A.A. (2017) "Organization of educational process on physical education on the basis of using health-saving technologies". Prob. scientific works of the International scientific conference "Actual scientific researches in the modern world". Pereyaslav-Khmelnytsky. Vol.11 (31), Ch.3. P. 83-87.
3. Imas, Y., Dutchak, M., Andrieieva, O. & Kensytska, I. (2019), "Assessment of the level of formation of values of healthy lifestyle of students", Slobozans`kij naukovo-sportivnij visnik, No. 1(69), pp. 5-11, doi:10.15391/sns.v.2019-1.001
4. Kashuba V.O. & Goncharova N.M. (2010) "Modern Approaches to Monitoring the Physical Condition of Schoolchildren in the Process of Physical Education" Pedagogics, psychology and medical-biological problems of physical education and sports: sciences. Monogr. No.1. P.71-73.
5. Kashuba, V., Ziyad Hamidi Ahmad Nasrallah & Denisova, L. (2011) "Modern information technologies in the system of training of specialists in physical education and sports", Teoriya i metodika fizichnogo viovannya i sportu. K., no. 4, pp. 96-101.
6. Kashuba, V.A. and Danilchenko, V.A. (2012) "On the possibility of using information technology in the educational process of cadets of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine", Fizicheskoe vospitanie studentov. no.1, pp.30-33.
7. Kashuba, V., Martynyuk, O. & Kolos, M. (2013) "On the use of multimedia technologies in the process of physical education of students" Molodizhnij naukovij visnik Shidnoyevropejskogo nacionalnogo universitetu imeni L.Ukrayinki. Luck : Shidnoyevrop. nac. un-t im. L.Ukrayinki, Vol.10. pp.39-45.
8. Kashuba V.O., Futorny S. M. & Dudko M.V. (2015) "Use of web resources in the process of physical education of student youth" Sports Herald of the Pridneprovya: Sciences. journ Dnipropetrovsk state other physical culture and sports. No.2. P. 69-75.
9. Kashuba, V., Futornij, S., Lopackij, S. & Habinec, T.A. (2017) " On the issue of increasing the effectiveness of physical education for those engaged in physical exercises using technological innovations", Molodizhnij naukovij visnik Shidnoyevropejskogo nacionalnogo universitetu imeni Lesi Ukrayinki. Fizichne viovannya i sport . uklad. A. V. Cos, A. I. Aloskina. Luck : Shidnoyevrop. nac. un-t im. Lesi Ukrayinki, Vol.27., pp. 46-53.
10. Orheyeva S.V., Khachatryan V.V. & Lozenko N.M. (2017) "Responsibility for own health as a dominant aspect of healthcare of students" Bulletin of the National Aviation University. K.: National Aviation University. Vol. 1 (10). p. 102-107.
11. Regulations on the electronic textbook. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18/ed20180502/sp.max15#n22>
12. Savchuk S.A. (2002) "Correction of the physical state of students of technical specialties in the process of physical education": Dis ... Cand. Sciences of Phys. upbringing and sports: 24.00.02 / Sergey Ananyevich Savchuk. Lutsk State. technical un. Lutsk. 179 p.
13. Chukhlantseva N. (2016) "Application of Information Technologies in the Field of Physical Culture and Sports " Sports Science of Ukraine. No. 3 (73). p. 21-25.

УДК 371.133:796.011.3

Жуковський Є. І.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Жуковська М.О.,
викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Айуц В.І.,
викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Шищук Л.М.,
викладач кафедри фізичного виховання
Житомирський медичний інститут

ФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

У статті обґрунтовано значення діяльнісного компонента моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійних фізкультурно-оздоровчих занять учнів та виділено шляхи покращення його формування. Розглядаються питання щодо формування у майбутніх спеціалістів фізичної культури вміння організації та проведення самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності; мотивації до виконання домашніх завдань із фізичної культури, комплексів ранкової гімнастики й фізкультпаузи. Встановлено, що рівні сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців фізичної культури експериментальної групи значно вищі, ніж контрольної, що свідчить про ефективність запропонованої та впровадженої технології формування діяльнісного компонента моделі

підготовки майбутніх учителів фізичної культури до вищезазначеної діяльності.

Ключові слова: студент, діяльнісний компонент, самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність.

Жуковский Е.И., Жуковская М.А., Айунц В.И., Шицук Л.Н. Формирование операционного компонента модели подготовки будущих учителей физической культуры к организации самостоятельной физкультурно-оздоровительной деятельности школьников

В статье обосновано значение операционного компонента модели подготовки будущих учителей физической культуры к организации самостоятельных физкультурно-оздоровительных занятий учеников и выделено пути по его совершенствованию. Рассматриваются вопросы формирования у будущих специалистов физической культуры умение организации и проведения самостоятельной физкультурно-оздоровительной деятельности; мотивации к выполнению домашних заданий по физической культуре, комплексов утренней гимнастики и физкультпауз. Установлено, что уровень сформированности операционного компонента готовности будущих специалистов физической культуры экспериментальной группы значительно выше, чем контрольной, что свидетельствует об эффективности предложенной и внедренной технологии формирования операционного компонента модели подготовки будущих учителей физической культуры к вышеупомянутой деятельности.

Ключевые слова: студент, операционный компонент, самостоятельная физкультурно-оздоровительная деятельность.

Zhukovskiy Y., Zhukovska M., Ayuntc V., Shyshchuk L. Formation of active component of the future teachers of physical culture to organize of independent physical education and health activities of schoolchildren

The article shows the importance of the active component in the model of preparation of future teachers of physical culture, which helps to organize independent physical education. The research demonstrates the necessity of pedagogical conditions (personally oriented, problem-based learning, cooperation between the teacher and students, motivation for healthy lifestyle, raising of students professional interest in organizing independent classes of schoolchildren by improving physical exercises, etc.) which are very important and have the positive influence for formation of the activity component. The article displays the ways to improve this component.

Provided information indicates the formation of the future physical culture specialists skills to organize and carry out independent physical culture and health activities, which are directed not only to the development of physical abilities, but also to the professional content of the lessons, where the student is an active participant of the educational process. Pupils are learning how to prepare the physical culture homework, morning gymnastics complexes. Regular self-monitoring of health through a diary develops schoolchildren's interest in physical activity.

It was approved that the level of formation of the activity component of the future specialists in the physical culture in the experimental group was much higher than in the control. So we claimed the effectiveness of the proposed and implemented technology of forming the activity component for the future teachers of physical culture.

Key words: student, activity component, independent physical culture and recreation activity.

Постановка проблеми і її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із важливих завдань України на сьогодні є турбота про здоров'я підрастаючого покоління, яке було б готове до активної творчої діяльності у всіх сферах життя демократичного суспільства [3]. Саме тому нині виникає потреба у висококваліфікованих спеціалістах фізичної культури, які були б підготовлені до професійної діяльності в сучасних умовах життя, тому що великі розумові навантаження учнів у школі, малорухомий спосіб життя, погана екологія та нераціональне харчування призводять до погіршення стану здоров'я [11].

Однак загальновідомо, що для підтримки працездатності організму потрібні регулярні заняття фізичними вправами. Через це існує потреба у вдосконаленні змісту уроків фізичної культури, з метою зацікавлення школярів виконувати фізичні вправи як на уроках, так і самостійно у домашніх умовах. Тому проблема набуття учнями знань про різні види самостійних фізкультурно-оздоровчих занять у цій ситуації є актуальною. Вирішення її можливе за умови поліпшення підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до роботи в школі, зокрема до організації учнів самостійно виконувати оздоровчі фізичні вправи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з означеної теми показав, що проблемою самостійно-фізкультурною діяльністю займалися багато вчених: Г.П. Грибан, Н.О. Грідіна, О.В. Кашуба, В.В. Небесна, Ю.В. Суббота [1, 2, 10]. У пошуках структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів ми звернулися до думок науковців: Л.І. Іванової, М.В. Козуб, С.А. Литвиненко [5, 6, 7]. Таким чином, проаналізувавши науково-методичну літературу, нами з'ясовано, що автори по-різному визначають структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до роботи в школі. В дослідженні була використана модель, яка мала такі структурні компоненти: мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний.

Однак проблема формування діяльнісного компонента моделі підготовки майбутніх спеціалістів з організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності не була досконало вивчена.

Мета статті – визначити особливості формування діяльнісного компонента моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів.

Завдання:

1. Сформувати у студентів уміння використовувати на практиці одержані знання про різні види самостійної

фізкультурно-оздоровчої діяльності та методи самоконтролю, особистісно орієнтовані технології, знаходити рішення у надзвичайних ситуаціях.

2. Визначити рівні сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх спеціалістів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, порівняння, моделювання, спостереження, тестування, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу. Діяльнісний компонент готовності майбутніх спеціалістів фізичної культури до організації самостійних занять учнів оздоровчими фізичними вправами сприяє перетворенню теоретичних знань про самостійні види оздоровчих фізичних вправ у практичні вміння. Діяльнісний компонент включає в себе педагогічно доцільні форми, методи і засоби, що використовуються на всіх етапах підготовки студентів [6, 7]. Він передбачає також уміння володіти методами діагностики на долікарському рівні. Адже дані самоконтролю сигналізують про зміни, що відбуваються в організмі під впливом систематичних занять фізичними вправами. Таким чином, рівень сформованості діяльнісного компонента підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів залежить від їхнього вміння використовувати на практиці одержані знання у вузі про різні види самостійних занять оздоровчими фізичними вправами та методи самоконтролю, особистісно орієнтовані технології, знаходити рішення у надзвичайних ситуаціях.

Експериментальне дослідження проходило на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Львівського державного університету фізичної культури, Луцького інституту розвитку людини та Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ).

Для визначення ефективності впровадження діяльнісного компонента розробленої моделі нами було виділено три рівні (високий, середній, низький) підготовленості майбутніх спеціалістів фізичної культури до організації самостійних занять учнів оздоровчими фізичними вправами.

Перевірка проводилася шляхом зіставлення діяльності експериментальної групи (182 особи) та контрольної (182 особи), зокрема порівнювалися початкові та кінцеві дані дослідження. У процесі порівняння по кожному показнику підраховували кількість балів, яку одержала кожна група (ЕГ і КГ). Після цього визначили відносну частку наявної готовності за методикою О.В. Смірнова [9]. Особлива увага зверталася на різницю відносних часток готовності студентів-випускників до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. Перевірка достовірності отриманих даних готовності студентів ЕГ та КГ до майбутньої професійної діяльності у межах досліджуваної проблеми проводилася на основі критерію Стьюдента.

Під час педагогічного експерименту студенти КГ навчалися на заняттях фізичного виховання за робочою програмою, а ЕГ працювали додатково: виконували практичні завдання розробленого спецкурсу «Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів» [4], зокрема вивчали орієнтовні вправи для домашніх завдань із фізичної культури (5-11кл.), комплекси вправ ранкової гімнастики й фізкультпауз.

Діяльнісний компонент готовності відображає формування творчих, самостійних умінь та навичок майбутніх учителів професійно використовувати одержані у вузі знання про види самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності на практиці. Через це педагогічна творчість майбутніх фахівців фізичної культури була розглянута як професійна діяльність, в основі якої лежить особистісно-розвивальна взаємодія в системі «викладач – студент». Результатом такого процесу є формування творчо мислячої особистості засобами фізичної культури. Тому на практичних заняттях використовувалося проблемне навчання, де викладач та студент – рівноправні партнери: викладач ставить проблему, а студенти вирішують, викладач керує ходом її розв'язання. Таке навчання викликає у студентів інтерес до вивчення навчального матеріалу, розвиває їхню активність та спонукає до самостійної пошукової діяльності. Практичні заняття здебільшого проходили у формі ділової гри, презентацій проектів, проводилися бесіди, дискусії. Крім того, на практичних заняттях спецкурсу здебільшого використовувалися активні методи й форми роботи. А принцип єдності теорії й практики у процесі реалізації теоретичних знань на практиці відбувався у взаємозв'язку цілей, методів, способів, форм навчання та педагогічного контролю.

У процесі формування у студентів умінь самостійно виконувати оздоровчі фізичні вправи були запропоновані для самостійного виконання тільки ті вправи, що були вже вивчені нами на заняттях у присутності викладача. Крім того, студентам надавалися поради дотримання принципів систематичності, поступовості й різнобічності тренувань, щоб досягти потрібних результатів. Додатково студенти були ознайомлені з методами самоконтролю.

Особливу увагу приділяли перевірці виконання запропонованих тренувальних завдань, оскільки вона поєднує самостійну діяльність студента з роботою на практичних заняттях в єдиний навчально-виховний процес. Враховувались поради Е.М. Навроцького й Г.Е. Навроцького, щодо комплексного процесу тренування, який забезпечить результат за умови правильного поєднання фізичних вправ різної спрямованості, оскільки недоцільне використання різних засобів може знизити працездатність та нашкодити здоров'ю [8].

Студентам надавалась допомога у виборі форм, засобів, методів фізкультурно-оздоровчої діяльності з урахуванням їхніх інтересів. Практика свідчить: тільки через зацікавленість у студентів з'явиться потреба у здоровому способі життя. А запропонований нами спецкурс «Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів» містить велику кількість засобів і методів впливу на вдосконалення фізичних якостей студентів, які свої вміння і навички повинні використати у майбутній роботі в школі під час організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів.

Першим кроком до самостійних занять оздоровчими фізичними вправами, на нашу думку, є домашні завдання, адже, як свідчить практика, у процесі щоденного виконання їх школярі одержують потрібні знання, вміння та навички

самостійно виконувати оздоровчі фізичні вправи. Тому правильно підібрані домашні завдання (відповідно віку та стану здоров'я учнів) удосконалюють фізичне виховання школярів та залучають їх до здорового способу життя.

Однак на сьогодні чимало учнів із різних причин пасивні на уроках фізичної культури й не хочуть виконувати домашні завдання. Через це студентам було запропоновано вивчити це питання, написати і захистити проект «Домашні завдання з фізичної культури», щоб у майбутній професійній діяльності не чекати від методистів рекомендацій, як «змусити» учнів займатися самостійно фізичними вправами на уроках і дома.

Причини невдач, на наш погляд, у самій постановці питання, бо «змусити» виконувати самостійно домашні завдання не можна. У цьому переконалися студенти під час педагогічної практики, виконуючи творчі завдання. Перед цим повинна бути кропітка навчальна діяльність на уроках, у яку активно включаються учні. Якщо пропонується вправа, то пояснюється її призначення. Якщо учні виконують вправу, то бачать її вплив, а це націлює їх на виявлення творчості та самостійності. Звідси, позитивні результати самостійних занять будуть тоді, коли учнів не заставляють виконувати фізичні вправи, а включають їх у навчальний процес так, що викликають у них інтерес до занять. Тож успішне виконання домашніх завдань учнями залежить від учителя фізичної культури, зокрема від його досвіду, здібностей, творчих якостей. Тому студенти на практичних заняттях вчилися підбирати фізичні вправи для домашніх завдань, систематизувати та планувати їх з урахуванням змісту та завдань теми навчальної програми, можливостей розвитку фізичних здібностей школярів, їх віку й статі.

До переліку видів самостійних оздоровчих занять відносяться комплекси фізичних вправ для ранкової гімнастики, які призначені для поступового входження організму у щоденну життєву діяльність та фізкультпаузи, що виконуються під час перерви у процесі виконання домашніх завдань. Тому на практичних заняттях спецкурсу «Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів» зверталась увага майбутніх учителів фізичної культури на підготовку учнів до виконання ранкової гімнастики та комплексів вправ для фізкультпаузи. Це можливо за умови, якщо уроки фізичної культури проходять цікаво, якщо вчитель на уроках систематично дає учням завдання – самостійно вивчити фізичну вправу. І тільки тоді, коли в учнів виробиться потреба виконувати фізичні вправи, можна вивчити на уроках комплекси фізичних вправ для ранкової гімнастики й фізкультпаузи та порадити учням для самостійного виконання їх дома.

Таким чином, у ході дослідження студенти експериментальної групи займалися додатково фізичними вправами (вивчали комплекси фізичних вправ для ранкової гімнастики та фізкультпаузи, вправи для домашніх завдань із фізичної культури), а студенти контрольної групи виконували традиційну навчальну програму із включенням окремих елементів оздоровчого напрямку.

Методика проведення самостійних занять студентів експериментальної групи спиралася на рівень фізичного розвитку, статеві, вікові, індивідуальні особливості студентів, поступове фізичне навантаження й на ведення щоденника самоконтролю, у якому записувалися показники їх самопочуття та активності. У результаті систематичних занять оздоровчими фізичними вправами навантаження, яке поступово зростало, позитивно впливало на стан здоров'я студентів. Саме тому після педагогічного експерименту відбулися позитивні зміни в показниках готовності студентів. Крім того, власний досвід організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності студенти використали у процесі проходження педагогічної практики, бо могли краще і педагогічно доцільніше організувати самостійну фізкультурно-оздоровчу діяльність школярів.

Під час перевірки рівня сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів ми скористалися методом анкетування: майбутні спеціалісти, відповідаючи на дані запитання, показали свої вміння й навички використовувати знання на практиці, зокрема вибирати та застосовувати методи розвитку рухових якостей, складати комплекси фізичних вправ, знаходити рішення в складних ситуаціях, проводити діагностичний контроль на долікарському рівні.

Результати сформованості показників оцінки діяльнісного компонента готовності в експериментальній та контрольній групах представлені в таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності

Рівень сформованості	Контрольна група (182)		Експериментальна група (182)	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту
Високий	0,12	0,18	0,14	0,46
Середній	0,63	0,66	0,59	0,5
Низький	0,25	0,16	0,27	0,04

Зіставивши дані роботи експериментальної й контрольної груп, ми побачили зміни сформованості діяльнісного компонента в ЕГ та КГ. Розподіл рівнів сформованості діяльнісного компонента показано на рис. 1.

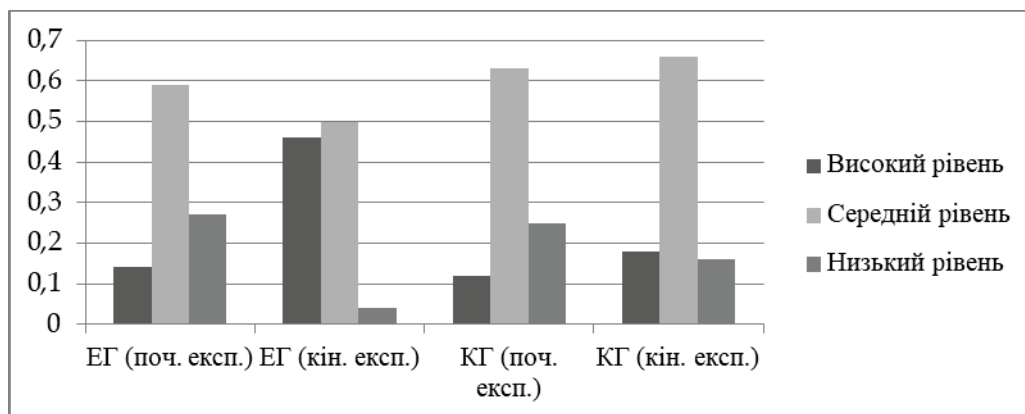

Рис 1. Динаміка зміни рівнів сформованого діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів фізичної культури, що входили до експериментальної та контрольної груп

Під час визначення істотності розходження показників високого, середнього й низького рівнів сформованості діяльнісного компонента підготовленості студентів експериментальної та контрольної груп з'ясовано, що на початку експерименту сукупності, які порівнювалися, відповідають нульовій гіпотезі, бо між ними немає істотного розходження. А після закінчення експерименту відбулися зміни в підготовці студентів експериментальної групи за рахунок додаткових занять студентів по переведенню теоретичної підготовки самостійно займатись оздоровчими фізичними вправами у сферу практичної діяльності. Дані обрахунків критерію Стьюдента представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Результати статистичного дослідження рівнів сформованості діяльнісного компонента

Схема обч.	Високий рівень				Середній рівень				Низький рівень			
	Початок експ.		Кінець експ.		Початок експ.		Кінець експ.		Початок експ.		Кінець експ.	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
N	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182
P	13,7	11,5	46,2	17,6	59,4	63,2	50	65,9	26,9	25,3	3,8	16,5
P	12,6		31,9		61,3		57,95		38,75		10,15	
Q	87,4		68,1		38,7		42,05		61,25		89,85	
Sed%	3,48		4,89		5,11		5,17		5,12		3,17	
T	0,63		5,8		0,74		3,08		0,31		4,01	
t _{табл.}	1,96											

Висновки. У ході аналізу результатів з'ясовано, що в ЕГ після експерименту порівняно з початком (навчання студентів на факультеті фізичного виховання в основному було націлене на фізкультурно-оздоровчу діяльність) значно зріс у студентів високий рівень правильного використання різних видів самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності та вироблення потреби в школярів самостійно займатись оздоровчими фізичними вправами. Проте зауважимо, що досягати позитивних змін у показниках студентів ЕГ наприкінці експерименту потребувало значних зусиль для їх формування, дотримуючись при цьому принципів свідомості, систематичності, послідовності, індивідуалізації.

Отже, порівнявши результати сформованості діяльнісного компонента готовності у студентів експериментальної та контрольної груп, можна відзначити, як зазначалося вище, суттєві позитивні зміни у показниках експериментальної групи. Це підтвердило припущення про те, що особистість буде займатися самостійно фізкультурно-оздоровчою діяльністю тоді, коли в неї сформована потреба стежити за станом свого здоров'я, адже вчитель – це творча особистість, в основі професійної діяльності якої лежить особистісно-розвивальна взаємодія у системі «вчитель-учень». Отримані вміння студентів складати комплекси вправ ранкової гімнастики, підбирати фізичні вправи для фізкультпаузи та домашніх завдань із фізичної культури допоможуть їм у майбутній професійній діяльності краще навчати школярів самостійно виконувати фізичні вправи та вести щоденник самоконтролю за станом свого здоров'я.

Література

1. Грибан Г.П. Життєдіяльність та рухова активність студентів / Г.П. Грибан. – Житомир: Вид-во Рута, 2009. – 593 с.
2. Грідіна Н.О., Небесна В.В., Кашуба О.В. Вплив самостійних занять фізичними вправами на фізичну підготовленість студентів ВНЗ / Н.О. Грідіна, В.В. Небесна, О.В. Кашуба [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-05/09gnahee.pdf>.
3. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793397>.
4. Жуковський Є.І. Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів (інструктивно-методичні матеріали) / Є.І. Жуковський. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 44 с.
5. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Іванова Любов Іванівна – Київ, 2007. – 170 с.

6. Козуб М.В. Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в школе: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Елецкий государственный университет им. И.А. Бунина. – Елец., 2007. – 22 с.
7. Литвиненко С.А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 2005. – 40 с.
8. Навроцький Е., Навроцький Г. Удосконалення фізичних якостей студентів засобом фізкультурно-оздоровчих занять / Е. Навроцький, Г. Навроцький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 2. – С. 194–197.
9. Смирнов А.В., Смирнова Р.А. Статистическая обработка анкет, содержащих бальные шкалы // Резервы интенсификации учебно-воспитательного процесса педвуза: межвуз. сб. науч. труд. – Кострома, 1990. – 136 с.
10. Суббота Ю.В. Оздоровчі рухові програми самостійних занять фізичною культурою і спортом: практичний посібник. Випуск 1 / Ю.В. Суббота. – Київ.: КНЕУ. – 2007. – С. 12.
11. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2017. – 516 с.

References

1. Hryban, H.P. (2009), "Life activity and student`s mobility", Zhytomyr: Vyd-vo Ruta, 593 p.
2. Hridina, N.O., Nebesna, V.V. and Kashuba, O.V. (2009), "Influence of independent physical training on the students` physical qualities", available at: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-05/09gnahee.pdf>.
3. "State target of the social program for the development of physical culture and sports until 2020", available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793397>.
4. Zhukovskiy, Y.I. (2013), "Independent physical culture and recreation activity of schoolchildren (instructional materials)", Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 44 p.
5. Ivanova, L.I. (2007), "Preparation of future teachers of physical culture for school children`s physical training and health work", Dys... kand. ped. nauk: 13.00.04, Kyiv, 170 p.
6. Kozub, M.V. (2007), "Formation of the professional readiness of future physical culture teachers for the implementation of children`s health-care activities", dis. kand. ped. nauk: 13.00.08, Elecckij gosudarstvennyj universitet im. I Bunina. Elecckij, 22 p.
7. Lytvynenko, S.A. (2005), "Theoretical and methodical principles of preparation of future teachers of elementary school for social and pedagogical activity", Avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk, 13.00.04, NPU im. M.P. Dragomanova, 40 p.
8. Navrocckyj, E. and Navrocckyj, G. (2008), "Improvement of physical qualities of students by means of physical education and recreation classes" Fyzichne vykhovannya, sport i kultura zdorovya u suchasnomu suspilstvi: zb. nauk. pr. Volyn. nacz. un-tu im. Lesi Ukrayinky., Luczk: RVV "Vezha", Vol. 2, pp. 194–197.
9. Smirnov, A.V. and Smirnova, R.A. (1900), "Statistical processing of questionnaires containing point scales", Rezervy intensifikacyi uchebno-vospitatelnogo processa pedvuza: mezhvuz. sb. nauch. trud., Kostroma, 136 p.
10. Subbota, Yu.V. (2007), "Recreation motor programs of independent physical exercises", praktychnyj posibnyk, Vol. 1, KNEU, p. 12.
11. "Annual report of the Ukraiians` health, the sanitary-epidemic situation and the results of the health care system of Ukraine. 2016 year" (2017), MOZ Ukrayiny, DU "UISD MOZ Ukrayiny", 516 p.

УДК 373.5.035:172.15

Козак Є.П., Остапенко О.І., Тимчик М.В.
Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка,
Інститут проблем виховання НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ

Стаття присвячена актуальній проблемі сучасної педагогічної теорії і практики – особливості формування в учнів старших класів готовності до військової захисту Вітчизни. Актуальність зазначеної проблеми дослідження також визначається суспільним запитом щодо підвищення ефективності підготовки учнівської молоді до військової служби та захисту Вітчизни в закладах загальної середньої освіти у період фактичної війни на сході країни.

Сутність та мета статті полягає у висвітленні сучасного стану готовності учнівської молоді щодо військової служби та захисту Вітчизни; визначенні та обґрунтуванні критеріїв і показників готовності старшокласників до військової служби та захисту Вітчизни; методики формування готовності учнів старших класів до військової служби та захисту Вітчизни в закладах загальної середньої освіти.

Автором уточнено сутність понять "готовність старшокласників до захисту Вітчизни". У роботі з'ясовано, що причинами низького рівня готовності старшокласників до військової служби та захисту Вітчизни є низька обізнаність з формами військово-патріотичної роботи, відсутність бажання брати участь у різних формах позакласної роботи. Значна частина викладачів допризовної підготовки потребують методичної підготовки.

Ключові слова: військова служба, готовність, діяльнісний підхід, захист Вітчизни, компетентнісний підхід, методи, ставлення, старшокласники, фізична підготовленість.